

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Decimo Modo terminandi p[ro]cessu[m] fidei co[n]demnatione[m]
h[a]eretici imp[o]enite[n]tis no[n] relapsi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

vicus. Primum, ad iudices violata religionis spectat; quod est omnino obseruandum: duo postrema que incipiunt ibi: Considerandum etiã est. a nobis sunt explicata paulo antea hoc ipso loco. §. quod die tali, & hora tertium ad eos attinet, qui hereticum relapsum penitentem comitantur, & exhortantur, vt patienter mortem sibi infligendam ferat.

Quid cauere debeat, qui comitantur afficiendũ vltimo supplicio, ne fiat irregularis.

In quo hoc sentit Emericus: Qui dant causam dictis vel factis, vt is qui trahitur ad supplicium celerius moriatur, irregulares efficiuntur: quam ob rã diligenter precauere debent, ne talem committant.

Hæc Emerici doctrina vera est, et communiter recepta, quam tradidit primum Beatus Antonius 3. p. tit. 28. c. 2. §. 5. quem sequuntur Tabiensis in summa verbo, irregularitas. 3. §. 13. & Martinus Navarrus in Manuali seu Enchyridio. Confessorio rum, c. 27. tit. de irregularitate. Syluester verbo, homicidium. 3. q. 2. vers. Tertium similiter est irregularis. & alij si quis ergo horretur condemnatum vt caput carnifici offerat, aut in furcariam scalas ascēdat: aut carnifici dicat, vt ita apter vindicem gladium, vt vno ictu reum iugulet, ne pluribus ictibus feriat, aut his similia faciat, vel dicat, seu persua deat, vnde celerius mors consequatur, quamuis sub secuta fuisset, etiamsi hæc facta vel dicta nõ intercessissent, planè irregularitatem contrahet.

Neque excusabitur propterea, quod dicit se dare opera rei licite, & condũuare, vt malefactores puniantur: aut si dicat, quod quamuis ipse hæc non dixisset vel fecisset, nihilominus is reus erat moriturus: his enim non obstantibus irregularitatem contrahet. ita Tabiensis præcitato loco, & idem Tabiensis verbo, irregularitas. 1. §. 4. ex quibus constat diligenter esse obseruandum hoc Emerici documentum, & veram esse eius doctrinam: quo qua facit textus in c. si quis iudicem. 50. dist. in.

De decimo modo terminandi processum fidei per condemnationem heretici impenitentis non relapsi.

201

Decimus modus processum fidei terminandi & finiendi est, quando de latu de heretica prauitate, processus meritis diligenter discussis cum bono consilio in iuris peritorum, reperitur confessus hæresim, & impenitens, nõ tamen relapsus: & hoc est, quando ipse delatus ore proprio iudicialiter cõfiteatur, se credere aliqua, q̄ sunt hæreticalia planè, & ea defendit, & informat per Episcopũ, & Inquisitorem, quia sunt hæreticalia, non vult eis credere, immo corã eis defendit, nec vult ad eorum mandata illas heresaburare, nec abnegare, seu reuocare: immo persistit in eis, & sustinet animo pertinaci, & nõ inuenitur quod vnquam abiurauerit aliquã hæresim, seu errorem: talis, quamdiu sic in pertinacia ei proposito perseverat, est veraciter impenitens hereticus, non relapsus.

Circa istum talis practica est seruanda. Talis & tenebitur in carcere firmo, bene cõpeditus, &

catenatus, ne possit euadere, & alios inficere, nullus intrabit ad eũ, nec loquetur sibi, nisi custodes, qui sint probi viri, & de fide nõ suspecti, nec faciles decipi: frequenter Episcopus, & Inquisitor modo cõiunctim, modo diuisim eum sibi facient præsentari, & informabunt de veritate fidei, & falsitas illorum articulorum, in quibus stat animo perunaci, adducendo auctoritates sacre scripture. Et si possunt eum conuertere ab erroribus, bene quidem; si non, interroget eũ, in quo funder se, & videantur eius rationes, & auctoritates, & soluatur sibi, ac destruat ei fundamenta sui erroris. Quod si diu informatus acquiescere noluerit catholice veritati, assignetur ei decem, vel duodecim informatores homines litterati, de diuersis statibus, vt pote, religionum diuersarum, clericorum, & secularium iurillarum: qui simul t̄ conueniant: & eum faciant sibi frequentius præsentari, & informabunt eũ de catholica veritate, adducendo Biblia, vel alios libros authenticos ad eum, ostendendo sibi id, quod tenet, esse contra scripturam sacra, & Ecclesie determinationes, ac destruedo id, in quo se fundabat. Si autem conuerti noluerit, non festinetur, nec mox tradatur brachio seculari, & posito quod ipse petat, & instet, credendo se pati pro iustitia, & quod sit martyr: quia tales a principio sunt multum feruentes, vt comburantur, credentes statim euolare ad cœlos: quare eorum inanis petitionibus non est standum, sed sunt diu, t̄ videbunt per medium annum, vel per vnum in carcere detinendi duro, & obscuro bene cõpediti: nam vexatio frequenter aperit intellectum, & calamitas carceris: & sic sunt detinendi, & frequentius admonendi, quod in corpore, & anima cremabuntur, ac perpetuo dānabuntur, & similia. Et si videant Episcopus, & Inquisitor, quod nec propter prædictorum informationem, nec propter carceris calamitatem a suis erroribus voluerit resilire, tentent si cum aliquibus consolatorijs t̄ possent eum reducere, ponendo eum in carcere minus malo, vel camere competenti, prouiso tamen ne possit euadere: & lautius faciant sibi ministrari, & promittent, quod si a suis erroribus conuertatur, se habebunt ad eum misericorditer, & si resiliat, benedicatur Deus. Si autem per aliquot dies, sic habitus, & tractatus noluerit resilire, permittant ad eũ venire filios, si quos habet, præsertim paruulos, & vxorem, seu alios attinentes, qui eũ emolliant, & eidem in aliorũ præsentia colloquatur. Qui si tandem, nec prosperis, nec aduersis, nec minis, nec blanditijs poterit emolliri, vt resiliat ab erroribus suis, et fuerit prædicto congruo tempore expectatus Episcopus, et Inquisitor disponent se tradendum eũ, seu relinquendum brachio seculari: et mandabunt per cedulam, seu nũmũ Balliuo, seu Potestati curie secularis, quod tali die non festina, et tali hora, sic in tali loco, extra Ecclesiam tamen, eum sua familia, vbi ipsi tradent sibi quendam hereticum impenitentem, et nihilominus, quod ex parte sua faciat publice præconizare in illis vicis, seu locis, in quibus a-

hæc præconizationes sunt fidei consuetæ, quod die & hora, ac loco prædictis, Inquisitor sermonem faciet pro fide, & de fide, & tradet hæreticum quædam brachio sæculari, & ideo quod omnes veniant, & intersint, & habebunt indulgentiam consuetam.

Adveniente autem die præfixa & hora, erit Episcopus & Inquisitor in loco assignato, & tradendus stabit ibidem in alto, vt ab omnibus videatur, præfente populo atque clero, ac potestate curiæ sæcularis, & si tradendus fuerit in sacris ordinibus constitutus, vel cuiuscunque religionis, ex ordinis obumbratione fuscatus, stabit ibidem indutus & dispositus, ac si deberet a suo ordine ministrare. Quibus sic dispositis Inquisitor faciat sermonem detestando hæreses illas, in quibus stat ipse tradendus, & facto sermone, faciet per notarium, seu alium clericum, vel religiosum, quatenus legantur culpa illius, & hæreses, ut frequenter alias fuit dictum.

Quibus lectis adhuc interrogabit eum si vult penitere, & ab hæresibus resiliere, & abiurare ipsas, q̄ si Deo inspirante consenserit abiurare, admittatur. Prouiso tamen solerter, ne simulata conuersione abiuret, & sub agni specie gerat lupum. Et tunc abiurabit vt deprehensus in hæresi propria confessione, & penitens non relapsus, secundum formam positam in octauo modo processum fidei terminandi, vbi de talibus agitur.

Et facta abiuratione, quia illa conuersio & abiuratio præsumitur esse facta plus metu mortis, quam amore veritatis: iste est perpetuo immurandus, & consequenter sp̄rimus a suis ordinibus degradandus, iuxta c. Quoniam, de hæresi. 6. Propter quod Episcopus assistentibus sibi prælati suæ diocesis, & alijs personis religiosis, & iuris peritis, indutus pontificalibus eundem deponet ab officio & beneficio, & etiã ab ordine degradabit; auferendo sibi ea, quæ sunt officij, & ab ultimo ordine incipiendo, & in primo finiendo, vtendo aliquibus verbis contrarijs illis, quibus in conferendo vt Episcopi cõsueuerunt. Quæ degradatione expleta, feretur sententia cõtra eum, & tradetur carceri perpetuo per formam, quæ dictam est in octauo modo, vbi agitur de talibus.

Si autem noluerit penitere, nec hæreses abiurare, (vt fit de communi cursu quãdo sunt in tali passu) tunc Episcopus modo prædicto eundem degradabit; degradatione expleta, tradetur curiæ sæculari per modum tenoris sequentis.

Forma tradendi hæreticum pertinacem, aliàs non relapsum Curie sæculari.

NOS N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, & frater N. ordinis Prædicatorum Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis domini, à sancta sede Apostolica specialiter delegatus.

ATTENDENTES, quod tu talis de tali loco, talis diocesis, fuisti nobis delatus fama

A publica referent; ac fide dignorum insinuatione, de hæretica prauitate, scilicet, quod asserbas & affirmabas publice, quod sic & sic explicetur hæreses; & quod tu in illis hæresibus pecciteras multis annis in tuæ animæ detrimentum: Nosque quib. ex officio incumberebat prauitate hæreticam extirpare, volentes, prout tenebamur, in & super his certius informari, & videre, an ambulares in tenebris, an in luce, diligenter inquisiimus de prædictis, teque citantes, ac efficaciter interrogantes reperimus te prædicta in factum hæreticæ prauitatis, ac eandem defensionem corã nobis animo pertinaci. Sane cum præcunctis nostræ mentis desiderabilibus cordi nostro insidat fidem sanctam catholicam & Apostolicam in populorum præcordijs complantare, eradica hæreticæ prauitate, modos diuersos, varios, & congruos tam per nos, quam per alios adhibuimus, quatenus resilires ab hæresibus, & erroribus antedictis, in quibus steteras atque stabas, prout non stas, contumaciter, ac pertinaciter animo indurato; Verum cum humani generis inimico tuo præcordijs assistente, teque in dictis erroribus volente & inuolente, nolueris neque velis à sæpe dictis hæresibus resiliere, plus eligens mortem animæ incurrere gehennalem, & corporis temporalem, quam antefactas hæreses abiurare, & ad gremium Ecclesiæ aduolare, & animam lucrari, in reprobum sensum datus: ea propter cum sis ab Ecclesia sancta Dei excommunicationis vinculo innodatus, & merito immo à grege Dominico separatus, ac participatione bonorum Ecclesiæ priuatus, & Ecclesia non habeat circa te vltra quid faciat, cum ad te conuertendum fecerit iuxta posse.

B NOS Episcopus & Inquisitor iudices in causa fidei sæpessati, sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium, sacrosanctis Euangelijs positus coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & vt oculi nostri videant equitatem: habentesque præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei veritatem, ac extirpationem hæreticæ prauitatis, hac die, hora, & loco tibi in antea assignatis ad audiendam sententiam definitiuam; condemnamus, ac sententialiter iudicamus, te esse veraciter hæreticum impenitentem, & vt veraciter talem tradendum & relinquendum brachio sæculari, & sicut hæreticum impenitentem per hanc nostram sententiam de foro ecclesiastico te proijcimus, & tradimus, seu relinquimus brachio sæculari, ac potestati curiæ sæcularis; dictam curiam sæcularem efficaciter deprecantes, quod circa te citra sanguinis effusionem, et mortis periculum, suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia, &c.

Et tunc Inquisitor conferet indulgentiã consuetam, scilicet quadraginta dierum, omnibus et singulis, qui prædictis sermoni & sententiæ interfuerunt, notificando etiam cunctis, q̄ omnes qui præstiterunt consilium, auxilium, vel fauorẽ, vt hic hæreticus impenitens ad manus Ecclesiæ adueniret, p̄ extirpanda hæreticæ prauitate, habet tres annos de indulgentia ex parte domini nostri Pape.

204 Et dum curia secularis suum officium ex-
 quetur, poterunt aliqui viri probi, & fidei zela-
 tores ipsum associare, eundemque inducere ad
 fidem catholicam, & exhortari adhuc, vt resiliat
 ab erroribus.

Et si forsitan tunc post latam sententiã, ac post
 quam traditus est curiæ seculari, dũ ducitur ad
 comburendum, vel ligatur ad palum, vt combu-
 ratur, dicat se velle resiliire, & penitere, ac hære-
 ses abiurare, crederem h de misericordia posse re-
 cipi vt hereticum penitentem, & perpetuo im-
 mutari, per gl. de hæret. c. Ad abolendam. §. pra-
 senti. & veri. audientia, &c. Excommunicamus
 1. quamuis nõ inueniatur (vt puto) iure cautum ;
 nec tali conuersioni sit magna fides adhibeda.

† Hoc narrat
 Eymericus fu-
 pra par. 2. q.
 21.

Et factõ † sic contingit in Cathalonia in ciui-
 tate Barchinon. vbi fuerũt tres hæretici vt impa-
 nitẽtes, sed non relapsi, traditi brachio seculari ;
 & cum vnus eorũ, qui erat sacerdos, fuisset igni
 expositus, & ex vno latere iã aliquid adustus ;
 clamauit quodd educeretur, q̃a volebat abiurare,
 & penitebat, & sic factum est: verũ si bene vel
 male, nescio : vnum scio quodd post quatuorde-
 cim annos accitatus, inuentus est in hæresi per-
 mansisse cõtinue, & multos infecisse, nec cõuer-
 ti voluit, sed vt impenitens & relapsus iterũ est
 relictus brachio seculari, & ignibus cõsumatu.

COMMENT. XLVI.

R eferunt Iacobus Sprengerius in malleo male-
 ficarum 3. par. q. 29. & breuiter Tabiẽsis in
 summa, verbo, Inquisitor, §. 23. Syluester de strigi-
 bus li. 3. c. 4. puncto 12. & Locatus in sine operis
 iudicialis in forma tradendi brachio seculari here-
 ticum impenitentem. & Repertorium Inquisitorũ
 verbo, sententia. §. sequitur sententia condemnato-
 ria. & Campegius apud Zanchinum c. 16. in prin-
 cipio. & alij quos suis locis paulo post referemus.

Num. 201.

Circa istum talis præctica est seruanda. Idẽ
 sentiunt præcitati, & Simancas de cath. instr. tit.
 48. nu. 32. vbi testatur multis instructionum capi-
 tibus id esse cautum in Hispania.

Cap. autem 43. Madriliana instructionis anni
 MDLXI. quam ille omisit, de hac re ita cautũ est :
 Cũ reus extiterit negatiuus, et legitime fuerit de
 crimine hæresis, (de quo fuit accusatus) conui-
 ctus: vel extiterit pertinax, manifestũ est in iu-
 re, q̃d debet tradi curiæ seculari: ceterũ in tali ca-
 su Inquisitores multũ debet eius cõuersionẽ pro-
 curare, vt saltẽ in gratia Dei moriatur. in quo In-
 quisitores facient quidquid pie poterũt. hæc ibi.

Qui seruan-
 dum circa he-
 reticos impen-
 nitẽtes prius
 quã tradatur
 curiæ seculari.

Tota hæc praxis obseruanda circa hæreticos im-
 penitentes prius quã tradatur curiæ seculari, præ-
 scripta fuit olim Inquisitoribus per conciliũ Biver-
 rense c. 17. ex quo eam videtur accepisse Eymeri-
 cus: is locus insignis est, & ita habet: Conuerti no-
 lentes, vbi cõmode poteritis, damnare tradetis :
 ipsos frequẽter tã per vos, quã per alios ad cõ-
 uersionem monentes, † ac tandẽ in sua malitia
 pertinaces, faciat errores suos ad eorum detesta-
 tionem publice cõfiteri: & sic eos damnatos præ-
 sentibus potestatibus secularibus, eorumue Bail-
 lius, secundum mandatum Apostolicum relin-

† monentes.

A quentes, hætenus ibi. Sed quod in genere fieri præ-
 cipit concilium, qua ratione singulariter et in specie
 fieri debeat prudentissime docet auctor hoc loco.

b Et informabunt de veritate fidei, &c. addu-
 cendo auctoritates sacre scripturæ.] Atque hic
 modus est optimus, præsertim ad conuincendos he-
 reticos litteratos, vt docuit Eymericus paulo ante
 nu. 87. vers. quidam namque. prodest etiam multũ
 ad eosdem conuertendos, vt hic indit auctor: ne-
 que temere aut imprudenter: quoniam paucissimi
 sunt hæretici impenitentes, qui non teneant suam
 perfidiam aliqua scripturæ sacre auctoritate præue-
 intellecta, qua vbi vere declarata fuerit, sperandũ
 est, hæreticum, qui ea nititur, suum errorem defen-
 dere, eum depositurum & conuertendum fore, nisi
 prorsus deliret, & clarissima veritatis luci ten-
 bras offundere conetur, quod est proprium eorum
 qui pertinaces sunt.

Et certum est ac exploratum apud eruditos ex
 praua scripturæ intelligẽtia multa hæretica dogma-
 ta & pernicioosa profluxisse, vt optime indicat Be-
 tus Augustinus tom. 4. in lib. de catechizandis ru-
 dibus. cap. 8. & lib. 1. c. 2. contra Iulianũ Pelagia-
 num. & nos afferimus copiose lib. 2. de causis vn-
 de hæreses oriuntur.

In primis vero heresiarchæ, omnes suorum erro-
 rum, occasiones ex scriptura male intellecta accepe-
 runt, vt grauius docet Epiphanius in secunda sy-
 nodo Nicæna, actiõne 9. & habetur nunc in 3. to.
 conciliorũ Caloniensiss editionis anno MDLXVII.
 pag. 257. ait enim: Quorũ recta dogmata ho-
 mines iuxta suam opinionem subuertere conan-
 tur, non miretur aliquis, si scripturæ verba vlti-
 pat: nam & omnes hæresiarchæ suorum errorũ
 occasiones è diuina scriptura collegerũt: & quæ
 recte à Spiritu sancto dicta erant, per uel animi
 sententia conuellunt. hæc ille, quod & multis ex-
 plis euidenter ostendit. Optimus est ergo vel ad cõ-
 uertendos, vel saltẽ ad conuincendos hæreticos au-
 thoritatibus scripturæ vti, vt pulchre docet hic Ey-
 mericus.

Vetussum autem esse, & approbatum in sancta
 Dei Ecclesia morem, vt ad hunc modum agatur cũ
 hæreticis pertinacibus, vt conuertantur & resipis-
 cant, apertissimẽ indicat textus in c. conuenientibus.
 1. q. 7. Ibi quid huiusmodi factum esse cernitur,
 desumptus est is locus ex prima actiõne 7. synodi,
 qua est secũda Nicæna, vbi Petrus presbyter Ha-
 driani Papæ Romani Vicarius loquitur in hæc ver-
 ba: Et Romę quoq; extorris erat Macarius, hære-
 ticus à sancta synodo sexta designatus: Verum
 piæ memoratiõnis pater noster Benedictus, deli-
 berandi spatium per xxx. dies illi cõcessit & quo-
 dam tempore Bonifacium consiliarium ad eum
 misit, quo verbis admonitiõne plenis ex sacra
 scriptura illũ instrueret: verũ ad meliorem men-
 tem haud quaquam perducı potuit. Id autem pa-
 ter beatus ob id egit, quo rursus illũ in pristinũ
 statum reciperet. hæc ibi. habeturq; tomo. 3. con-
 ciliorũ Coloniensiss editionis an. MDLXVII. pag. 60.
 c. Si non, interrogent eum in quo se fundet, &
 videatur eius rationes, & c. & soluantur sibi, &c.
 Hunc locum & consilium saluberrimum diligen-
 dis

Num. 201.
 præcitati
 Biver-
 rense
 conciliũ
 actiõne
 9.
 conciliorũ
 Caloniensiss
 editionis
 anno
 MDLXVII.
 pag. 257.
 conciliorũ
 Coloniensiss
 editionis
 an. MDLXVII.
 pag. 60.
 Num. 201.

dis heretici impoenitentis rationibus, & cōtraria
 per uate ei ostendenda, vt tandem conuertatur de-
 sumptisse mihi videtur valde prudēter Eymericus
 ex extraganti Ioannis XXI. incip. Vas electio-
 nis. velata supra par. 2. vbi summus Pontifex, ad
 conuertēdū Ioannē de Poliacō simili methodo vs-
 us est, is vero Poliacus itelleſta veritate respicit.
 Si autem conuerti noluerit, non festinetur,
 nec in x tradatur brachio ſeculari, etiam poſito
 quōd ipſe petat, &c.] *Obſeruanda eſt penitus hoc
 conſilium. eſt autem hæc vſitata hereticorum im-
 pœnitentium infamia, et grauiſſima miſeria, qui cū
 a diabolo decepti pro ipſo moriantur, tamen Chri-
 ſti martyres ſe eſſe dicunt, ac velut tales coli, &
 adorari cupiunt: hæc enim via ſe ſaltem in hoc ſe-
 culo credunt fore immortales. quod non eſt recens
 noſtrum inuentum. nam & hoc iam olim fieri ab
 ipſis eſt conſuetū, vt colligitur ex beato Cypriano
 in libro de vnitare in Eccleſia in hæc verba: Quā
 ſibi pacem promittunt inimici fratrum? qua ſa-
 crificia celebrare ſe credūt. xmulci ſacerdotum?
 An ſecum eſſe Chriſtum, cum collecti fuerint
 opinantur, qui extra Chriſti Eccleſiam colligū-
 tur? Tales etiam ſi occuſi fuerint in confeſſione
 nominis, macula iſta nec ſanguine abluitur; in-
 expiabilis & grauis culpa diſcordiæ, nec paſſio-
 ne purgatur: eſſe martyr nō poſeſt, qui in Eccle-
 ſia non eſt. hæc ille & paulo poſt ſubdit ita: Cum
 Deo manere nō poſſūt, qui eſſe in Eccleſia Dei
 vnanimes noluerūt. Ardeat licet ſtammis, & igni
 bus traditi, vel obiecti beſtijs, animas ſuas ponāt:
 nō erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ, nec
 religiōſæ virtutis exitus glorioſus, ſed deſperato
 nis interitus. occidi talis poteſt, coronari non po-
 teſt. hæc tenus Cyprianus. hanc ergo martirij laudē
 aſſeſſant ſæpe heretici, & velut tales coli deſide-
 rant; & propterea ne id fiat ſub anathematis pœ-
 na grauius interdicitur eſt in concilio Laodiceno
 can. 34. in hæc verba. Quōd non oportet omnem
 Chriſtianū Chriſti martyres relinquere, & ad
 falſos martyres hoc eſt, hæreticos abire. hi enim
 ſunt à Deo alieni, ſunt ergo anathema qui ad
 eos abeunt. hæc tenus ibi.*

e Et facta abiuratione, quia illa conuerſio, &
 abiuratio præſumitur eſſe facta plus metu mor-
 tis, quā amore veritatis, iſte eſt perpetuo immu-
 randus.] *Deſumptum videtur ex concilio Tholoſa-
 no c. 10. vbi ita ſcriptum eſt: Hæretici autem qui
 timore mortis, vel alia quacunq; cauſa, dum-
 modo non ſponte redierint ad catholicam vni-
 tatem, ad agendam pœnitentiam per epiſcopū lo-
 cis in muro cum tali includantur cautela, q̄ ſa-
 cultatem non habeat alios cōrumpedi. hæc ibi.*

Sententia vero huius concilij talis eſt: Qui val-
 de difficulter, & poſt multas admonitiones, et ma-
 gnum temporis ſpatium conuertitur, in carcere per-
 petuo ſunt recludendi, quia non omnino ſponte & vo-
 luntarie conuerti videntur, & propterea non ſunt
 liberi dimittendi, ne ſi ſicte fuerint conuerſi, quod
 eſt facile præſumendum, alios cōrumpere poſſint.

Aque in hunc ſenſum intelligere quoque oportet
 hic textū in l. commiſſis. §. 2. Federici Imperatoris
 relatum in bullario litterarum Apoſtolicarum, in

A fine huius operis. vbi ita ſcriptum exeat: Si quive
 ro de prædictis poſtquā fuerint deprehenſi, ter-
 ritū metu mortis redire voluerint ad fidei vni-
 tatem, iuxta canonicas ſanctiones, ad agendū pœ-
 nitentiā in perpetuum carcerē detrudātur. hæc
 ibi. Et eodem modo videtur accipiendus textus in
 c. excommunicamus. el. 2. §. ſi qui autem. de hæret.
 ſed vide Simancam de catb. inſtitu. titu. 47. nu. 27.
 & ſequen.

Nec modo hi qui valde difficulter ab heresi con-
 uertuntur, in perpetuum ſunt carcerem detrudendi,
 B vbi etiam & alij quidam, quorum inſignia ſunt
 delicta in cauſa ſidei commiſſa, quos ſingillatim enu-
 merat concilium Narbonenſe paucis poſt Tholoſa-
 num annis celebratum. cap. 9. in hæc verba: De hæ-
 reticis autem ſeu credētib; præfata immunitate,
 quia veritatem de ſe, vel de alijs ſuppreſſe-
 runt, vel quia infra tempus indulgentiæ non ve-
 nerunt, ſeu aliās indignis, paratis tamen abſolu-
 tē mandatis Eccleſiæ obedire, & recognoscere
 quā vel ſuppreſſerant, vel negauerant, veritatē;
 quamuis tales procul dubio ſint ſecundum ſta-
 tuta domini Papæ, in perpetuo carcere detrudē-
 di: quia tamen intelleximus vos de his tantam in
 pluribus partibus multitudinē inueniſſe, vt ne-
 dum expenſæ, ſed vix etiam lapides, aut cæmen-
 ta ſufficere poſſint ad carceres conſtituēdos; cō-
 ſulimus vt eorum immurationes, vbi expedire
 videbitur, differatis: donec ipſe dominus Papa
 de illorum multitudine plenius ſit conſultus: ni-
 ſi forte aliqui eſſent tam facinoroſi, vt de ipſo-
 rum impœnitentiā, vel fuga vel relapſu, vel
 corruptione, ſeu turbatione aliorum nimium
 timeretur; tales enim ſine vlla proſuſ dilatio-
 ne firmo & perpetuo carceri deputent. hæc
 tenus ibi. Qui ergo prædictis modis deliquerint, per-
 petuo ſunt immurandi, vbi nulla ratiū fuerit mul-
 titudo, ob quam ſit rigori detrahendum, cum ceſſante
 tunc cauſa, effectus ceſſare debeat. l. adigere. §.
 quamuis. ff. de iure patronatus. c. cum ceſſauit, d. c.
 appellatio.

D Iam ex his duobus conciliorum decretis aperte
 colliges, eandem proſuſ eſſe pœnam immurationis
 & carceris perpetui, contra quam quidam huius an-
 tiquitatis ignari cenſeant.

Quamquā vero hodie aut rarus, aut nullus an-
 tiquæ immurationis, ſeu carceris perpetui vſus reli-
 ctus eſſe videatur: nā, vt ait Auctor repertorij. In-
 quiſitorum verbo carcer. §. item nota, quōd loco car-
 ceris perpetui, hunc Epifcopi & Inquiſitores poſ-
 ſunt commutare in detriſtionē in monaſterium, &
 E & ſæpe faciunt: quia tamen ex cauſa poteſt optime
 vſurpari, præſertim his turbulentis temporibus, qui
 bus nihil nō audent heretici; operæ pretium erit re-
 ſerere ex concilio Biterrenſi, quo ritu, quibusque ſer-
 uatis immuratio fieret, ſeu perpetua cœrceratio. ibi
 ergo. c. 23. 24. & 25. ita ſcriptum eſt.

Curetis tamen, vt talibus immutatis fiat iux-
 ta ſedis Apoſtolicę ordinationem, ſeparate & oc-
 culte camarulę, ſicut fieri poterit in ſingulis ciui-
 tatibus diſceſſum corruptarū, vt alterutrū vel ſe
 vel alios petuerere queat; & eos enonipis rigor
 carcerū nō extinguat: quos ab illis, q̄ bona eorū

Qui grauius
 delinquit cō-
 tra fidem im-
 murandi, &
 qui ſine illi.

Qui ritus an-
 tiquæ immu-
 rationis, ſeu per-
 petui carceris

Cap. 23.

tenuerint, fieri, & in necessarijs prouideri faciat eisdem secundum statuta concilij Tholosani.

Hæc autem perpetui carceris pœna, seu penitentia nulli ab initio de præfatis culpabilibus remittatur, aut in aliam commutetur: nisi vel hereticos redderet, vel propter eius absentiam euidens mortis periculum eius liberis, vel parentibus immineret: vel propter aliam causam, quæ multum iusta, & rationabilis videretur.

Sit autem liber accessus uxori ad virum immuratum, & de conuerso, ne cohabitatio denegeretur eisdem, siue ambo immurati fuerint, siue alter. hæc tamen ibi.

Quod vero dicitur hoc concilium in c. 23. vt immuratis prouideatur secundum statuta concilij Tholosani, in dicto concilio Tholosano c. 10. in fine ita canetur: Quibus (scilicet immuratis) ab illis qui bona eorum tenuerunt, prouideatur in necessarijs secundum dispositionem prælati. Si vero bona non habuerint, eis prouideatur per prælatum. hæc ibi. de eisdem eadem sermo traduntur in concilio Narbonensi c. 4.

Præterea, quæ de difficultate dispensandi in carcere perpetuo tradidit concilium Bituricense c. 24. luculentius expressit concilium Narbonense postea, vt mihi fit verisimile celebratum. c. 19. in hac verba. Circa incarcerandos etiam duximus hoc addendum, vt a carcere nec vir propter uxorem, licet iuuenem, nec uxor propter virum, nec quicumque propter liberos seu parètes, seu aliter necessarios, aut propter debilitatem vel senium, vel aliam similem causam excusetur absque indulgentia sedis Apostolicæ speciali. hæc tamen ibi.

Hæc omnia ex causa diligentissime mihi videtur custodienda suo tempore, & loco, licet alicubi in usu non sint, quia fortassis temporum iniuria diu latuerunt. sed de dispensatione in carcere perpetuo dicam infra in hac parte super q. 96.

Cætera omnia, quæ cum intrusis in carcerem perpetuum obseruari debent, consulo hic omitto, cum non sit proprius locus: de illis agam infra, super q. 59. vbi videas.

Et consequenter primitus a suis ordinibus degradandus iuxta c. quoniam. de heret. lib. 6. Olim valde fuit dubitatum in principio delegata Inquisitionis constituta: An sacerdos, qui ob crimen heresis erat detrudendus in perpetuum carcerem, iuxta prædictum ritum, prius foret a suis ordinibus actualiter degradandus; verum tamen hanc dubitationem sustulit Urbanus VIII. rescripto incipiente: Consultus. §. questioni vero. relato supra par. 2. vbi ita scriptum est: Questioni vero, quæ quæritur vtrum constitutus in sacris deprehensus in hæresi, & propter hoc immurandus perpetuo, prius sit ab ordinibus a tuo Episcopo degradandus, an tequam tradatur huiusmodi penitentia: respondemus, quod talis qui est perpetuo immurandus, prius debet a suis ordinibus degradari. hæc ibi.

Ne quis autem putet hæc accipienda esse de verali degradatione, hoc est, de suspensione ab ordinum executione, non autem de degradatione reali & actuali, cum talis non tradatur curiæ seculari, sed solum carceri perpetuo; propterea valde prudenter Ey-

merius ad tollendam hanc dubitationem ait, ab officio & beneficio esse deponendum: quod est verba liter degradare: item ab ordine esse degradandum, auferendo sibi ea quæ sunt officij, quod est proprie actualiter degradare, ut patet ex cap. degradatio. de penis li. 6. et hanc sententiam videtur profiteri Paulus Grillandus tract. de heret. quest. 7. & Albertinus in cap. quoniam. de heret. li. 6. in principio nu. 75. & Campegius apud Zanchinum c. 20. ver. obserua denique.

Quod si quis quærat, cur perpetuo immurandus degradari debeat: respondebo propterea fortassis, ita constitutum fuisse: quoniam talis immuratio perpetua morti equiparatur, vt ait Innocentius in cap. qualiter, & quando, el secundo. de accusatio. quem refert, & sequitur Auctor repertorij Inquisitionis, verbo, carcer. §. quod duplex sit carcer: et Philippus Francus in rubrica de testamen. li. 6. nu. 27. vers. decimo prohibetur testari. vbi citat Bartolū in eadem sententiam in l. 2. ff. de publi. iudic. atque hæc opinionem summo iure veram esse credo, licet consuetudo aliud nunc communiter obseruet, vt mox dicam.

De eo vero qui in perpetuum ad trirèmes damnatur, quæsitum scio, an debeat actualiter degradari. sed verisimum mihi videtur actualiter degradatum fore, cum par sit vbiq; & penitus similis ratio; & propterea idem erit statuendum. l. illud. ff. ad legem Aquiliam. quam sententiam Campegius quoque asserit. Apud Zanchinum ca. 20. c. ca. sine vers. obserua denique.

Tametsi vero hæc de iure vera sint, nihilominus tamen cum regulariter dispensari solet cum illis, qui vel in perpetuum carcerem, vel in perpetuum ad trirèmes condemnantur; ideo non solent condemnandi ad has pœnas actualiter degradari: sed solum verbaliter: quod benignitas huius tribunalis laudabiliter introduxit. Sed quot annos solet hæc pœna remitti, alibi dixi copiose.

Forma tradendi hæreticum pertinacem aliis non relapsum curiæ seculari. Hæc forma visitata est, & probata viris doctis: consimilem habes apud Zanchi. c. 41. verum si aliam cupis, accipito illam, quæ concilium Constantinense sessione 15. Ioannem Huss velut hæreticum pertinacem, et hæresiarum damnat, & curiæ seculari prius degradatum tradendum decernit: in qua multa licet animaduertere notatu dignissima in hac causa: sed illud est præcipuum, quod vanam eius appellationem reiecit, apertissime indicans, eam in hoc tribunali non recipi a sententia definitiva vt alibi plenius diximus.

Crederem de misericordia posse recipi, & c. Sed tutius est, vt in nullo modo recipiatur, etiam si milites promittant veram conuersionem, tum quia, vt optime scribit hic Emericus, nullo iure id videtur tantum; tum quonia experientia docuit, hos ita receptos, raro bonos euasisse: ergo nullo modo recipiantur, vt dixi supra par. 2. super quest. 11. §. postquam traditus. & quod hic dicit auctor, repetit etiam paulo post in duodecimo modo terminandi processum fidei, in fine.

At tales quidem nullo pacto esse recipiendos ex multis probare conedit Arnaldus Albertinus in repeti-

Quando remittenda pœna carceris perpetui.

perpetuo carceratis vnde prouidendū.

In carcere perpetuo difficultate dispensatur.

Clericus immutandus degradetur pri-

repetitione, & quoniam, de heret. lib. 6. quæst. 12. circa finem, numero 16. vers. sexto, & septimo casu. cuius sententia ob eandem rationes, quibus ille videtur, & ob eas, quas proxime retuli, libenter sub seribo.

De undecimo modo terminandi processum fidei per condemnationem heretici impenitentis ac relapsi.

Undecimus modus processum fidei terminandi & finiendi est, quando delatus hæretica prauitate processus meritis diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum, reperitur confessus hæresim ac impenitens, & relapsus: & hoc est quando ipse delatus ore proprio confiteatur iudicialiter, talia, & talia se credere, coram Episcopo, & Inquisitore. quæ tamē sunt hæreticalia manifeste: & licet informetur per Episcopum, & Inquisitorem, quæ illa sunt hereticalia, non vult eis credere, immo coram eis illa defendit esse catholica, nec ad mandatum eorum vult ea abiurare: sed persistit in eis contumaciter, & pertinaciter, animo indurato, & reperitur legitime, & aliàs vt deprehensus in heresi, vel vt suspectus vehementer, omnē vel illa hæresim abiurauit secus sit vt suspectus leuiter abiurasset: et iste talis est veraciter impenitens hæreticus, & relapsus.

Circa istum talis practica est seruanda. Talis enim (quia in omni casu, poeniteat vel non poeniteat, tradendus seu relinquendus est brachio seculari vt relapsus) teneatur in duro carcere atque tuto in firmis compedibus, & catena, ne possit euadere, & alios in faciat: nullus ad eum ingrediat nisi custodes, qui sint viri probi, & de fide non suspecti, & qui à relapso non possunt trahi facilliter in errorem. Episcopus, & Inquisitor eum sibi faciant frequentius præsentari, & exerceant vires ad eundem à suis hæresibus conuertendam, nunc inducendo auctoritates sacre scripturæ, nunc determinationem Ecclesiæ, nunc solvendo relapsi rationes, & enervando sui erroris fundamenta; nunc mittendo sibi viros literatos, & religiosos, seu clericos, ac laicos, qui faciant illud idē, loquendo illi nunc coniunctim, nunc diuisim. Quod si conuertatur, diuina gratia peragente, nihilominus est informandus per aliquos probos viros, præsertim religiosos eidem non ingratos, ex parte Episcopi, & Inquisitoris missos, quod non potest mortem euadere temporalem, & ideo quod disponat de salute animæ, & confiteatur, & accipiat Eucharistiæ sacramenta: quæ sacramenta, si humiliter petat, non sunt ei deneganda, iuxta e. Super eo. de hære. li. 6. Poeniteat autem, vel non poeniteat, con gruo tempore expectatus (vt dictum est) vt vere relapsus tradendus est curiæ seculari. Perceptis igitur sacramentis si poeniteat, vel nō: si non poeniteat, & competenti tempore expectatus, Episcopus, & Inquisitor disponet se ad relinquendum eundem potestati curiæ secularis, &

A mandabunt per cedula, seu nuntium Balliuo, seu potestati, quæ tali die, & tali hora, sit cum sua familia in tali platea, seu loco extra ecclesiā (vt dictum est) & tradent sibi quendam relapsum, & nihilominus quæ faciat publice præconizari in vicis illis, seu locis, in quibus consueuerunt fieri alix præconizationes, indicado omnibus ex parte Episcopi, & Inquisitoris, quod tali die, & hora sint omnes in tali loco, quia ibi Inquisitor faciet sermonem pro fide, tradendo quendam relapsum curiæ seculari, & habebunt indulgentiam consuetam. Adueniente autem die, & hora præfixis, Episcopus, & Inquisitor erunt ibi, & tradendus stabit ibi in alto, vt ab omnibus videantur, circumdantibus eum ministris, præsentē populo, atque clero, ac Potestate curiæ secularis.

B Quod si tradendus sit in sacris ordinibus constitutus, vel cuiusquam ordinis, seu religionis obumbratione fuscatus, stabit dispositus, et indutus, ac si deberet in suo ordine ministrare. Quibus sic dispositus inquisitor faciet ibi sermonem pro fide, derestado hæreses, pro quibus relapsus ille est tradendus, & facto sermone, Episcopus in pontificalibus indutus, ac assistentibus sibi suæ diocesis prælatis, viris religiosis, & ac in iure peritis, iuxta e. Quoniam. de heret. li. 6. degradabit eundem, auferendo ea, quæ sunt officij sui, incipiendo ab ordine ultimo vsque ad primum, vt edo aliquibus verbis contrarijs illis, quibus in collatione ordinum Episcopi vt consueuerunt: quæ degradatione expleta, poeniteat, vel nō poeniteat, relinquitur est brachio seculari: sed si poeniteat, vt hæreticus poenitens: sed relapsus, per modum quo agitur supra in nono modo processum fidei terminandi, vbi agitur de talibus: si non poeniteat, vt hæreticus impenitens, & relapsus: & hoc per formam tenoris sequentis.

Forma relinquendi, seu tradendi impenitentem hæreticum, & relapsum brachio seculari.

Nos N. misericordie diuina Episcopus talis civitatis, & frater N. ordinis Prædicatorum Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis domini, à sancta sede Apostolica specialiter delegatus.

E ATTENDENTES, quod tu talis de tali loco, talis diocesis, fuisti nobis, seu talibus præcessoribus nostris delatus de multiplici hæretica prauitate, explicatur, in quibus, vt legitime est compertum, fuisti confessione propria ac iudicialiter, & fide dignis testibus, deprehensus, & quod in illis persisteas tanto tpe animo indurato, dicatur prout fuisti, sed post sano consilio in hærendo, illas hæreses publice abiurasti in tali loco in forma Ecclesiæ consuetæ: pp quæ prædicti Episcopus, & Inquisitor, credentes te veraciter resiliisse ab erroribus, antefatis, & ad gremium Ecclesiæ credendo catholice aduolasse, tibi absolutionis beneficium imparterunt,

ti tēpore ex peccatus Episcopus, & Inquisitor disponet se, &c.

† appellatio ne harū personarum, qui contineantur copiose docet Alberrius in repetitione e. r. de hære. lib. 6. q. 1. & seq.

